

πού παλληκαρίσια ύψώνονται μπρός στο παράθυρό της, τις φλογισμένες δύσες και τὰ περιστέρια πού φιλιούνται στόμα με στόμα. "Επειτα θά πεθάνει και τὴν ὥρα πού ἔλοι θά βρισκονται στὴ θερμάτα, θάν τὴ διπλώσουνε σ' ἕνα σεντόνι και θά τὴν κατεδάσουνε στο νεκροθάλαμο. "Ω! τί νύχτα θά περάσει ἐκεῖ! Τί κρούα πού θά εἶναι ἐκεῖ ἔλα κι' αὐτὴ χωρὶς συντροφιά, δλομόναχη μὲς στο σκοτάδι και τὴ γύμνια τῶν ἀσθεστωμένων τοίχων! Καὶ τὸ πρωί-πρωί δυὸ χωριάτες θά τὴν πάρουνε μὲ τὸ φορεῖο και θά τὴν κατεδάσουνε κάτω ἀπ' τὸ βουνό, στο χωριό τὸ κοντινὸ ἐκεῖ ὁ παπᾶς θά τῆς διαβάσει βιαστικά τὴ νεκρώσιμη ἀκολουθία και τὰ γυμνοπόδαρα κορίτσια κι' ἀγῶρια τοῦ χωριοῦ μὲ τὶς λιγδωμένες ποδιές, κοιτάζοντας περίεργα θά τριγυρίζουνε, γύρω ἀπ' τὸ στερνὸ της κρεβδάτι, πού μαργαρίτες τοῦ βουνοῦ ἀσπρες και κίτρινες, χωριατοδεμένες σὲ μπουκέτα θά τὸ στολίζουνε και μπορεῖ μερικὲς χωριατοπούλες πού, μὲ τὴ ρόκα στο χέρι, θά τρέξουνε νὰ τὴν ἴδουνε, πονετικά νὰ ψιθυρῖσουνε: «τὴν κκαμοῖρα!» Κι' αὐτὴ δὲ θά μπορέσει ν' ἀνοίξει τὰ μάτια τὰ κλειστὰ γιὰ πάντα γιὰ νὰ τοῦς ἴδει ἄλους αὐτοῦς και τὸ στόμα τὸ σφραγισμένο μὲ μπαμπάκι δὲ θά μιλήσει γιὰ νὰ τοῦς πει σιγανὰ ἕνα «εὐχαριστῶ». Καὶ λίγες μέρες ὕστερ' ἀπ' τὸ θάνατό της—ἔτσι γίνεται σ' ἄλους ἄσσοι πεθαίνουνε στο Σανατόριο—θά βγάλουνε ἀπ' τὸ δωμάτιό της ἔλα τὰ πράματα γιὰ νὰ τ' ἀπολυμάνουνε. Τότε μπορεῖ δυὸ-τρεις ἄρρωστοι, περνώντας ἀπ' ἔξω μὲ πόνον νὰ γυρίσουνε τὸ πρόσωπό τους ἀπ' τὸ μέρος γιὰ νὰ μὴ βλέπουνε ἄσσο τὴ συντροφίαν τὴ μαρμαζιάρικη αὐτὴ ζωὴ. Καὶ τὸ βράδι τῆς ἡμέρας αὐτῆς κάμποσα κεράκια θά κἀνε στο εἰκονοστάσιο τοῦ Σανατορίου γιὰ τὴν ψυχὴ της... Θά τᾶχουνε ἀνάψει ἐκεῖνοι πού πέρασαν στιγμὲς καλὲς μαζί της, ἢ ξανθὴ κοπελοῦλα, ἢ ἄλλη ἢ καστανὴ μὲ τὰ κόκκινα μάγουλα, και μπορεῖ και κανένας ἀπ' τοὺς νέους πού προσπάθησαν ἄσσο αὐτὸ τὸν κκιρὸ νὰ χύσουνε θάλασμο στις πίκρες της μὲ τ' ἀστεῖα τους και τὰ πειράγματα τους.

Γιατί νὰ μὴ ζήσει κι' αὐτὴ νὰ δοκιμάσει τὶς χαρὲς ἀγάπης, γλυκὰ χάδια και μυρωμένα φιλιὰ, παρὰ νὰ πεθάνει ἔτσι ἀκλαυστή και ἀπειραχτὴ νὰ δοθεῖ στο Χάρο; Δὲ θυμάται κανένα μοσκομυρισμένο δειλινὸ νὰ κἀθησε κοντὰ σ' ἕνα ἀγαπημένο... δὲν τῆς ἔσφιξε ποτὲ κανεὶς τὸ χέρι μ' ἀγάπη, οὔτε ἀκούμπησε τὸ κεφάλι του στο γόνατά της ζιτώντας ἄσσο κάποιον ἀραξοδόλι ἀπ' τὴν πάλη τῆς ζωῆς. Θά πεθάνει χωρὶς νὰ γνωρίσει τὶς ὑπέρτατες χαρὲς και τὴν εὐτυχία πού πάντα ὄνειρεύτηκε: ν' ἀγαπήσει και ν' ἀγαπηθεῖ!

"Ἡ νοσοκόμα πού μπαίνει διακόφτει τὸ ρεμβασμό της: «θέλεις τίποτα;»—"Οχι!" «Καλά, τότε φεύγω και θάρθω σὲ λίγη ὥρα γιὰ νὰ σοῦ φέρω τὸ φαγητό σου. Εἶσαι λίγο καλύτερα τώρα, δὲν εἶν' ἔτσι;» «Ναί». Ἡ νοσοκόμα φεύγει πάλι τὸ κουδούνι τοῦ φαγητοῦ χτυπάει και τὰ πυκνὰ και βαρεὰ βήματα τῶν ἄρρωστων πού πᾶνε νὰ φᾶνε ἀκούγονται: ἢ γυ-

ναί και φιλὴ φωνὴ ξεχωρίζει πάλι μὲς στις ἄλλες και κάτι ἀντρίκιες κουδέντες πνίγονται μὲς στὴν τραπεζαρία. "Ο γιατρός θά πῆγε κι' αὐτὸς μέσιν, ἢ πόρτα κλεινὴ κι' ἀδύνατες φτάνουνε ὡς τὸ δωμάτιό της οἱ ὀμίλιες τῶν ἄρρωστων. Μὰ νὰ ὁ χοντρός κύριος φανερώθηκε πάλι, τὴ φοδερίζει μ' ἕνα μαχαίρι τώρα, τὴν πλησιάζει ὀλοένα, νά, τώρα ἢ μύτη τοῦ μαχαίριου ἀγγίζει τὸ στήθος της. Φωνὴ δὲν ἔχει τὴ δύναμη νὰ βγάλει, τὸ μαχαίρι μπαίνει μὲς στὴν καρδιά της κι' ἀρχίζει νὰ τῆς πονάει πολὺ-πολύ ὁ κύριος φεύγει, μὰ ἄλλα μικρὰ παιδιὰ μαζεύουνται γύρω της και τὴν κοροϊδεύουνε, τῆς βγάζουνε τὴ γλώσσα, χορεύουνε και σηκώνουνε τὰ ροῦχά τους... "Ο πόνος στὴν καρδιά ἐπιμένει, νὰ φωνάζει δὲν μπορεῖ, ἢ δύσπνοια δυνατώτερη. Τώρα ἀνσηκώνει ἄσσο τὸ στήθος. Κανεὶς δὲν ἀκούγεται: οἱ νοσοκόμες θά πηγαίνουνε φαγητὸ στοὺς κρεββατωμένους και σ' αὐτὴ θ' ἀργήσουνε νᾶρθουνε. Ζητάει τὸ κουδούνι, μὰ δὲν τὸ βρίσκει στο τραπέζι. "Ο πόνος δυναμώνει, τὰ πικιδιὰ πού τὴν κοροϊδεύουνε πληθαίνουνε ὀλοένα, κάποτε σηκώνονται ψηλά, πετᾶνε γύρω της κι' αὐτὴ ἀνήμπορη, τ' ἀφίνει, δὲν τὰ βρίσκει, δὲν τοῦς λείει πόσο τὴν ἐνοχλοῦνε. Ἐαφνικὰ ὁ πόνος δυναμώνει: κάτι ἀλλοιώτικο, ἀσυνεθῆστο, πρωτάκουστο σκορπίζεται μέσιν της πού δὲν τῶγει ἀίστανθεῖ ἄλλοτε, ἢ καρδιά της χτυπάει σιγανώτερα τώρα. «Ἀδερφή Βιχτωρία! πεθάνω, τρέξε!» φωνάζει κι' ἢ φωνὴ δυνατὴ και καθαρία τώρα, ἄσσο τελευταία ἐπιθυμία νὰ ζήσει φτάνει ὡς τὴν τραπεζαρία: οἱ ἄρρωστοι πάσανε γιὰ λίγο τὶς κουδέντες μὰ μὴ ἀκούγοντας ἄσσο τίποτα τὶς ξεναρχίσανε πάλι.

Σὲ λίγα λεπτὰ πού πῆγε μέσιν ἢ νοσοκόμα τὴ βρήκε πεθαμένη: και τῆς ἔκλεισε τὰ μάτια...

ΣΕΜΝΗ ΠΑΠΑΣΠΥΡΙΑΗ

Η ΚΟΙΝΗ ΓΝΩΜΗ

ΓΙΑ ΤΟ „ΚΡΙΤΙΚΟ ΠΕΡΙΒΟΛΙ“

Ἄγαπῃ μου «Νουμά»,

Εἶπε τυπωθῆ ἢ τελευταία μου ἀπάντηση στοῦς διώχτες. (μεταχειρίζομαι τὴ λέξη τοῦ Λασκαράτου), ὅταν ἔλαβα κι' ἄλλο αὐθόρομητο και κολακευτικώτατο γράμμα, αὐτὸ ἀπ' τὸν ΑΛΕΞ. ΠΑΛΛΗ. "Ἦθελα νὰ τὸ ξεσηκώσω ἔδω, γιὰ νὰ ἴδουν ἐκεῖνοι πού σὲ κατηγορήσαν γιὰ τὴ δημοσίευση τοῦ «Κριτικοῦ Περιβολίου», πῶς τὸ κρίνει ἕνας ἀπὸ τοὺς μεγάλους Ἀρχηγούς και Δασκάλους μας. Δυστυχῶς, τὸ γράμμα τοῦ Πάλλη εἶναι ὀλοσδιόλου προσωπικὸ και φυσικὰ δὲν μπορῶ νὰ τὸ δημοσιεύσω χωρὶς τὴν ἄδειά του. Μοῦ φαίνεται ὅμως, ὅτι τοῦς φτάνει και μιὰ φράση του, ἢ τελευταία. «Ἄς λένε ὅ,τι θέλουνε,—μοῦ γράφει ὁ μεγάλος μου φίλος.—τὸ Θεάτρο σου θᾶκανε τιμὴ στον καθένά». (Qu'on dise ce qu'on veut; votre Theatre aurait fait de l'honneur à quel que ce soit).

Καθὼς ξέρεις, ὁ Πάλλης βρίσκεται στὴν Ἀγγλία και ἄλληλογραφεῖ γαλλικά, γιὰ εὐκολία τῆς λογοκρισίας.

Μὲ ἀγάπη,

ΓΡ. ΞΕΝΟΠΟΥΛΟΣ